

VERSLAG

VAN DE VOLKSKUNDE-COMMISSIE
DER KONINKLIJKE NEDERLANDSE AKADEMIE
VAN WETENSCHAPPEN TE AMSTERDAM
OVER 1954.

OVERDRUK UIT HET JAARBOEK DER KONINKLIJKE
NEDERLANDSE AKADEMIE VAN WETENSCHAPPEN
1954—1955

VERSLAG

VAN DE VOLKSKUNDE-COMMISSIE DER KONINKLIJKE
NEDERLANDSE AKADEMIE VAN WETENSCHAPPEN TE
AMSTERDAM OVER 1954

De samenstelling van de commissie bleef in 1954 ongewijzigd. Op 6 Maart overleed Dr. Jan Kalf, die bij de oprichting in 1934 deel van haar uitmaakte, maar met ingang van 1946 als lid bedankte, aangezien zijn gezondheidstoestand hem het bijwonen der vergaderingen belette. De commissie gedenkt met dankbaarheid de steun, die zij vooral in de beginperiode van hem heeft mogen ondervinden.

In December zond het bureau der commissie aan de medewerkers de 18de vragenlijst toe. Deze bevat vragen over het volksgeloof met betrekking tot de duivel, het hoefijzer en klokken. Op 31 December 1954 waren in totaal 22.686 lijsten op het bureau aanwezig, als volgt verdeeld: van lijst 1: 2040 exx., van lijst 2: 1492 exx., van lijst 3: 1502 exx., van lijst 4: 1432 exx., van lijst 5: 1362 exx., van lijst 6: 1126 exx., van lijst 7: 1156 exx., van lijst 8: 1001 exx., van lijst 9: 1168 exx., van lijst 10: 824 exx., van lijst 11: 1023 exx., van lijst 12: 1109 exx., van lijst 12a: 777 exx., van lijst 13: 1048 exx., van lijst 14: 1204 exx., van lijst 15: 1185 exx., van lijst 16: 1242 exx., van lijst 17: 1098 exx., van lijst 18: 897 exx. In de loop van het jaar werden 2088 ingevulde vragenlijsten ontvangen.

De Vlaamse sectie der Nationale Commissie voor Folklore van België zond een derde Vlaamse vragenlijst uit ten behoeve van de Nederlands-Vlaamse volkskunde-atlas. Deze bevat een aantal vragen over kabouters, alven, elfen, witte juffrouwen, de wilde jacht en de nachtmerrie. Op 31 December waren 150 exemplaren van deze lijst ingevuld teruggezonden. De heer Maurits de Meyer ontwierp samen met de secretaris de kaart van het heksengeloof

(heksen onderkennen, tegenhouden, vastzetten) en drie kaarten over de weerwolf (namen, gestalten en gedragingen). Deze zijn inmiddels getekend en waren toen dit verslag werd afgedrukt ter perse. De drie kaarten over het dwaallicht, in het vorige jaarverslag vermeld, zijn intussen afgedrukt. Kaarten over de namen en de eigenschappen van de vuurman waren op het eind van het jaar reeds in vergevorderde staat van voorbereiding.

De secretaris heeft op 1 en 2 Juli te Parijs een eerste vergadering bijgewoond van een door de C.I.A.P. ingestelde commissie van 7 deskundigen ter voorbereiding van een Europese volkskunde-atlas. Op deze conferentie werd aan hem de samenstelling van een eerste vragenlijst opgedragen. Op 3 Juli d.a.v. woonde hij de assemblée générale van de C.I.A.P. bij.

Op initiatief van de voorzitter heeft de commissie besloten, in September 1955 een bijeenkomst te houden van een klein getal van 12 à 15 deskundigen op volkskundig gebied, teneinde principiële en problematische vragen, de volkskunde betreffende, met elkaar te bespreken. Dank zij de medewerking van het Rijk en het bestuur der Akademie zal dit symposium op 26 en 27 September 1955 in het Trippenhuis worden gehouden. Het wordt gekoppeld aan het van 21 tot 24 September in het Openluchtmuseum te Arnhem te houden Internationale Volkskundecongres, dat onder leiding staat van het lid der commissie, de heer Roukens, en dat te Amsterdam zal worden geopend door de voorzitter der afdeling Letterkunde onzer Akademie.

Van het tijdschrift „Volkskunde” verschenen de afleveringen 1—3 van jaargang 55 (1954). De Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen verleende opnieuw een subsidie door intekening op een aantal exemplaren van deze jaargang ten bedrage van f 500,—. Hoewel deze steun van Rijkswegen zeer gewaardeerd wordt, is hij ontoereikend om de uitgave van het tijdschrift, het enige wetenschappelijke volkskundige orgaan van algemene aard voor Nederland en Vlaams-België (voor het Nederlandse taalgebied), zonder verlies mogelijk te maken.

In de heer O. Veltman verkreeg de commissie opnieuw een

student-assistent voor halve dagen. Zijn werkzaamheden bestonden in hoofdzaak uit de ordening van het materiaal, waaruit de kaarten werden samengesteld. Ook nam hij van de heer Wander de beantwoording van een deel der binnengekomen verzoeken om inlichtingen over. De heer Krüger heeft ook in het afgelopen jaar weer een aantal Scandinavische boeken en tijdschriften geëxcerpeerd. De heer Landheer werkte gestadig door aan het bijebrengen van gegevens voor een bibliografie der Nederlandse Volkskunde en aan de ordening van het knipselarchief.

Samen met de Dialecten- en Naamkunde-commissies gaf de commissie de zesde aflevering uit der „Mededelingen van de Centrale Commissie voor Onderzoek van het Nederlandse Volkseigen”, waarin de student-assistent Veltman over „De duivel in het volksgeloof” schreef. Op de medewerkers-bijeenkomsten te 's-Gravenhage (29 Mei) en te Arnhem (27 November) heeft hij het een en ander verteld over het doel en de methode van het volkskunde-onderzoek. Op de Haagse bijeenkomst heeft Dr. Tj. W. R. de Haan een causerie gehouden over het volkslied en daarbij enige opnamen van Nederlandse volksliederen laten horen; op de Arnhemse bijeenkomst heeft de heer C. Th. Kokke, wetenschappelijk ambtenaar bij het Openluchtmuseum, enkele volkskundige filmpjes uit de verzameling van dit museum vertoond. Aan beide bijeenkomsten was ook nu weer een kleine tentoonstelling verbonden.

Van de vele bezoekers, die de verzamelingen en de bibliotheek van het bureau raadpleegden, noemen we de buitenlanders Prof. Dr. C. Mennicke (Frankfort), Prof. E. A. Vititanen (Helsinki), D. Riegen (New York), Maurits de Meyer (Antwerpen) en R. Italiaander (Hamburg).

Door aankoop en schenking werd de bibliotheek ook in het afgelopen jaar weer uitgebreid. De heer A. D. Baert ('s-Gravenhage) noteerde een aantal straat- en drinkliederen, die in zijn jeugd in Koewacht werden gezongen. De in het verslag der Dialectencommissie genoemde schetsen van de heer W. G. Boot in het dialect van Haamstede zijn ook uit volkskundig oogpunt van belang. De namen der schenkers zijn in de bijlage vermeld.

Voor het financieel beheer zij verwezen naar de rekening en verantwoording van de Centrale Commissie.

*Namens de Volkskunde-commissie der
Koninklijke Nederlandse Akademie
van Wetenschappen:*

H. WAGENVOORT, *voorzitter.*

P. J. MEERTENS, *secretaris-penningmeester.*

BIJLAGE

Lijst van personen enz., die in 1954 boeken en handschriften aan het Centraal Bureau voor Volkskunde schonken:

H. R. Baldrey, H. van Beelen, S. Bekink, D. P. Blok, Prof. Dr. B. Bratanić, Mw. Dr. Martha Bringemeier, Dr. E. Burgstaller, Dr. F. C. Bursch, L. da Camara Cascudo, Centro nazionale studi di musica popolare te Rome, Prof. Dr. C. F. A. van Dam, Dansk Folkemuseum, J. Elemans, Prof. Dr. Sigurd Erixon, Mrs. Ellen Ettlinger, Prof. Dr. R. Foncke, Gemeentebestuur van Zuidbroek, Prof. Dr. Vikt. von Geramb, Dr. J. Grauls, Dr. Tj. W. R. de Haan, Prof. Dr. A. Haberlandt, Institut für Kultur- und Sozialforschung München, Institutul Român pentru relațiile culturale cu strainatatea te Boekarest, Prof. Dr. P. de Keyser, Dr. H. W. M. J. Kits Nieuwenkamp, Dr. H. H. Knippenberg, C. Th. Kokke, Mr. J. Kunst, H. Landheer, Dr. P. J. R. Modderman, Thijs Mol, S. J. van der Molen, Rijksmuseum voor volkskunde „Het Nederlandse Openluchtmuseum”, Nederlands agronomisch-historisch Instituut, Nederlands-Zuidafrikaanse Vereniging, P. Noordeloos, Noord-Hollandse Uitgevers Maatschappij, Jozef van Overstraeten, J. Penders, R. Pinon, Dr. H. J. Prakke, Proost Papier, Provinciaal Bestuur van Oostvlaanderen, Provinciaal Museum Drenthe, Mw. Dr. Elfriede Rath, Mw. W. D. Scheepers, Prof. Dr. Bruno Schier, Dr. M. Schönfeld, Axel Steensberg, Prof. Dr. W. Steinitz, University of California, Marcel van de Velde, V.V.V. Venlo, Dr. J. de Vries, Theo de Vries, Mr. R. de Waard, Rijksmuseum „Zuiderzeemuseum”, Prof. Dr. R. Wildhaber.